

سازمان حفظ نباتات

معاونت قرنطینه

مدیریت تدوین ضوابط، استانداردها و برنامه های کنترل

استاندارد های بین المللی موازین بهداشت گیاهی
**INTERNATIONAL STANDARDS FOR
PHYTOSANITARY MEASURES**

استاندارد شماره ۴

ISPM No4

شرایط ایجاد مناطق عاری از آفت

Requirements for the establishment of pest free areas

تهیه و تنظیم

نرجس کریمی

مریم جلیلی مقدم

۱۳۹۵

فهرست مطالب

پذیرش

مقدمه

هدف

منابع

تعاریف

کلیات شرایط

- ۱- شرایط عمومی برای ایجاد مناطق عاری از آفت
  - ۱-۱- تعیین منطقه عاری از آفت
  - ۱-۲- ایجاد و نگهداری منطقه عاری از آفت
    - ۱-۲-۱- سیستم هایی برای ایجاد عاری بودن
    - ۱-۲-۲- اقدامات بهداشت گیاهی برای حفظ عاری بودن
    - ۱-۲-۳- کنترل به منظور بررسی عاری بودن، حفظ شود.
    - ۱-۳- مستند سازی و تجدید نظر
  - ۲- شرایط خاص انواع متفاوت منطقه عاری از آفت
    - ۲-۱- کل کشور
      - ۲-۱-۱- سیستم هایی برای ایجاد عاری بودن
      - ۲-۱-۲- اقدامات بهداشت گیاهی برای حفظ عاری بودن
      - ۲-۱-۳- کنترل به منظور بررسی عاری بودن، حفظ شود.
      - ۲-۱-۴- مستند سازی و تجدید نظر
    - ۲-۲- عدم آلودگی بخشی از یک کشور که در آن یک منطقه آلوده محدود موجود است.
      - ۲-۲-۱- سیستم هایی برای ایجاد عاری بودن
      - ۲-۲-۲- اقدامات بهداشت گیاهی برای حفظ عاری بودن
      - ۲-۲-۳- کنترل به منظور بررسی عاری بودن، حفظ شود.
      - ۲-۲-۴- مستند سازی و تجدید نظر
    - ۲-۳- عدم آلودگی بخشی از یک کشور به طور کلی واقع در یک منطقه آلوده
      - ۲-۳-۱- سیستم هایی برای ایجاد عاری بودن
      - ۲-۳-۲- اقدامات بهداشت گیاهی برای حفظ عاری بودن
      - ۲-۳-۳- کنترل به منظور بررسی عاری بودن، حفظ شود.
      - ۲-۳-۴- مستند سازی و تجدید نظر

پذیرش

این استاندارد در بیست و هشتمین جلسه کنفرانس FAO در نوامبر ۱۹۹۵ به تصویب رسید.

مقدمه

هدف

این استاندارد شرایط را برای استقرار و استفاده از مناطق عاری از آفت را به عنوان گزینه مدیریت خطر آفت برای گواهی بهداشت گیاهی گیاهان و محصولات گیاهی و سایر موارد مشمول مقررات صادر شده از منطقه عاری از آفت یا برای پشتیبانی توجیه علمی برای اقدامات بهداشت در نظر گرفته شده توسط کشور وارد کننده برای حفاظت از منطقه عاری از آفت در معرض خطر را توصیف می کند.

منابع

- FAO. 1990. FAO Glossary of phytosanitary terms. *FAO Plant Protection Bulletin*, 38(1): 5–23. [current equivalent: ISPM 5 (*Glossary of phytosanitary terms*)].
- IPPC. 1979. *International Plant Protection Convention*. Rome, IPPC, FAO. [revised; now IPPC.1997].
- WTO. 1994. *Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures*. Geneva, World Trade Organization.

The present standard refers to International Standards for Phytosanitary Measures (ISPMs). ISPMs are available on the International Phytosanitary Portal (IPP) at <https://www.ippc.int/coreactivities/standards-setting/ispm>

تعاریف

اصطلاحات بهداشت گیاهی مورد استفاده در این استاندارد را می‌توانید در استاندارد شماره ۵ بیابید. (فرهنگ واژه های بهداشت گیاهی).

کلیات شرایط

منطقه عاری از آفت عبارتند از: منطقه ای که در آن یک آفت خاص به صورت ثابت با شواهد علمی اتفاق نمی‌افتد و در صورت لزوم، این وضعیت به صورت رسمی حفظ شده است.

ایجاد و استفاده از منطقه عاری از آفت توسط سازمان ملی حفظ نباتات برای صادرات گیاهان، محصولات گیاهی و سایر موارد مشمول مقررات از کشوری که در آن منطقه واقع شده است (کشور صادر کننده) به یک کشور دیگر (کشور وارد کننده) بدون نیاز به استفاده از اقدامات بهداشت گیاهی اضافی زمانی که شرایط خاص لحاظ شده است. بنابراین، وضعیت عاری از آفت بودن یک منطقه ممکن است به عنوان مبنایی برای گواهی بهداشت گیاهی گیاهان، محصولات گیاهی و سایر موارد مشمول مقررات با توجه به آفت ظاهر شده دانست. این مورد همچنین، به عنوان فاکتوری در ارزیابی خطر آفت، تایید بر یک مبنای علمی از عدم وجود آفت ظاهر شده از یک منطقه است. منطقه عاری از آفت یک فاکتور در توجیه اقدامات بهداشت گیاهی توسط کشور وارد کننده برای حفاظت از منطقه در معرض خطر در نظر گرفته می‌شود.

اگرچه واژه "مناطق عاری از آفت" شامل یک طیف وسیعی از انواع است (در کل کشور منطقه عاری از آفت بودن برای یک منطقه کوچک، اما در یک کشور منطقه عاری از آفت جایی که آفت شایع است واقع شده است)، برای بحث در مورد شرایط مناطق عاری از آفت با تعریف سه نوع یافت شده است:

- کل کشور
  - عدم آلودگی بخشی از یک کشور که در آن یک منطقه آلوده محدود موجود است.
  - عدم آلودگی بخشی از یک کشور به طور کلی واقع در یک منطقه آلوده
- در هر یک از این موارد، منطقه عاری از آفت، در صورت لزوم، مرتبط با همه یا بخشی از کشورهای مختلف باشد. سه مولفه یا مراحل اصلی در ایجاد و نگهداری پس از آن یک منطقه عاری از آفت در نظر گرفته می‌شود.
- سیستم هایی برای ایجاد عاری بودن
  - اقدامات بهداشت گیاهی برای حفظ عاری بودن
  - کنترل به منظور بررسی عاری بودن، حفظ شود.
- ماهیت این مولفه ها با توجه به بیولوژی آفت متفاوت خواهد بود، انواع ویژگی های منطقه عاری از آفت و سطح امنیت بهداشت گیاهی مورد نیاز، بر مبنای تحلیل خطر آفت.
- روش های مورد استفاده برای دستیابی به این مولفه ها ممکن است شامل:

- مونتاژ داده
- نظرسنجی ها (تعیین، تشخیص، مونیتورینگ)
- کنترل های مشمول مقررات (کنترل نظارتی)
- بررسی (بررسی ارزیابی)
- مستند سازی (گزارشات، برنامه های کاری)

۱- شرایط عمومی برای ایجاد مناطق عاری از آفت

۱-۱- تعیین منطقه عاری از آفت

تعیین منطقه عاری از آفت باید با بیولوژی آفت مربوطه مرتبط باشد. این مقیاس که در آن ممکن است برای تعریف یک منطقه عاری از آفت و انواع مرزها که می‌توانند تعیین شوند را تحت تاثیر قرار می‌دهند.

در اصل، منطق عاری از آفت باید در ارتباط با وقوع آفت تعیین شوند. در عمل، با این حال، مناطق عاری از آفت به طور کلی توسط مرزهای شناخته شده، همزمان با قابل قبول بودن با محدودیت های بیولوژیکی آفت در نظر گرفته می شود. اینها ممکن است اجرای شوند (به عنوان مثال کشور، استان یا مرزهای مشترک)، ویژگی های فیزیکی (به عنوان مثال، رودخانه ها، دریاها، کوه ها، جاده ها) یا مالکیت مرزهایی که برای ایجاد منطقه عاری از آفت داخل یک منطقه که برای عاری بودن از آفت مورد نظر باشد تصمیماتی اتخاذ گردد، و در نتیجه از ضرورت تعیین دقیق محدودیت های منطقه عاری از آفت جلوگیری شود.

۲-۱- ایجاد و نگهداری منطقه عاری از آفت

سه جز اصلی در ایجاد و نگهداری منطقه عاری از آفت وجود دارد. اینها عبارتند از:

- سیستم هایی برای ایجاد عاری بودن
  - اقدامات بهداشت گیاهی برای حفظ عاری بودن
  - کنترل به منظور بررسی عاری بودن، حفظ شود.
- ماهیت این مولفه ها مطابق با موارد ذیل متفاوت خواهد بود.

بیولوژی آفت شامل:

- بقای بالقوه آن
  - میزان تولید مثل آن
  - منظور از پراکندگی
  - در دسترس بودن گیاهان میزبان و غیره
- ویژگی های مرتبط با منطقه عاری از آفت شامل:

- اندازه
- درجه ایزولیشن
- شرایط اکولوژیکی
- همگن سازی و غیره

سطح امنیت بهداشت گیاهی مورد نیاز به عنوان سطح ارزیابی خطر مطابق با تحلیل خطر آفت انجام می شود. استاندارد شماره ۶ (دستورالعمل های نظارت) و استاندارد شماره ۲ (چارچوب تحلیل خطر آفت) با جزئیات بیشتر در مورد نظارت عمومی و شرایط بررسی خاص ارائه شده است.

۱-۲-۱- سیستم هایی برای ایجاد عاری بودن

دو نوع کلی از سیستم های ارائه اطلاعات به رسمیت شناخته شده است، از طریق تغییرات یا ترکیبی از دو مورد، می تواند استفاده شود. اینها عبارتند از:

- نظارت کلی
- نظارت خاص

نظارت کلی

نظارت کلی شامل استفاده از تمام منابع داده از قبیل سازمانهای حفظ نباتات، سایر سازمانهای دولتی محلی و ملی، موسسات تحقیقاتی، دانشگاهها، انجمن های علمی (از جمله متخصصان آماتور)، تولید کننده ها، مشاوران، موزه ها و عموم مردم است. اطلاعات ممکن است بدست آمده باشد از:

- مجلات علمی و تجارت
- داده های تاریخی منتشر شده
- مشاهدات معاصر

نظارت خاص

نظارت خاص ممکن است شناسایی یا تعیین بررسی ها باشد. اینها نظارت رسمی هستند و باید یک برنامه ای که ارائه شده است توسط سازمان ملی حفظ نباتات مربوطه پیگیری شود.

۱-۲-۲- اقدامات بهداشت گیاهی برای حفظ عاری بودن

اقدامات خاص می تواند برای جلوگیری از ورود و انتشار آفت استفاده شود از جمله:
اقدام نظارتی مانند:

- لیستی از آفت در مورد لیست آت قرنطینه ای
  - محدودیت جابجایی محصولات خاص در مناطقی از کشور یا کشورها از جمله مناطق حائل.
  - مونیتورینگ معمول
  - توضیح اطلاعات برای تولید کنندگان
- استفاده از اقدامات بهداشت گیاهی برای حفظ وضعیت عاری بودن آفت تنها در منطقه عاری از آفت، یا هر بخشی از منطقه عاری از آفت، که در آن شرایط اکولوژی برای ایجاد مناسب هستند توجیه شده است.

۱-۲-۳- کنترل به منظور بررسی عاری بودن، حفظ شود.

به منظور توانایی بررسی وضعیت عاری بودن از آفت یک منطقه عاری از آفت و برای اهداف مدیریت داخلی، ادامه وضعیت عاری بودن از آفت بایستی از اینکه منطقه عاری از آفت ایجاد شده و اقدامات بهداشت گیاهی برای حفظ در مکان قرار گیرد کنترل شود.

- بازرسی موقت از محموله های صادر شده
- نیاز است که محققان، مشاوران یا بازرسان سازمان ملی حفظ نباتات را از وقوع هرگونه آفت مطلع نمایند.

- بررسی های مونیتورینگ

۱-۳- مستند سازی و تجدید نظر

ایجاد و نگهداری منطقه عاری از آفت باید به اندازه کافی مستند باشد و به صورت دوره ای بررسی شود. هر نوع از منطقه عاری از آفت، مستندات باید در دسترس باشد، در صورت لزوم در مورد:

- مونتاژ داده ها برای ایجاد منطقه عاری از آفت
- اقدامات اجرایی مختلف در حمایت از منطقه عاری از آت در نظر گرفته شود.
- تعیین منطقه عاری از آفت
- اعمال مقررات بهداشت گیاهی
- جزئیات فنی نظارت، یا سیستم های مورد استفاده مونیتورینگ و نظارت

ممکن است برای سازمان ملی حفظ نباتات برای ارسال مستندات در مورد منطقه عاری از آت برای یک سرویس اطلاعاتی مرکزی (FAO یا سازمان حفظ نباتات منطقه ای)، با همه جزئیات مربوطه مفید باشد، به طوری که اطلاعات می تواند به تمام سازمان های ملی حفظ نباتات بنا به درخواست آنها مکاتبه شود.

هنگامی که منطقه عاری از آفت نیازمند اقدامات مختلط برای ایجاد و نگهداری برای ارائه درجه بالایی از امنیت بهداشت گیاهی است، یک برنامه عملیاتی بر مبنای توافق دوجانبه ممکن است لازم باشد.

چنین طرحی می تواند لیست جزئیات خاص از فعالیت های مورد نیاز در بهره برداری از منطقه عاری از آفت از جمله نقش و مسئولیت های تولید کنندگان و تجار کشور جایی که منطقه عاری از آفت در آن واقع شده است. فعالیت ها تجدید نظر شده و مقررات ارزیابی شده و نتایج می تواند بخشی از طرح را تشکیل دهد.

۲- شرایط خاص انواع متفاوت منطقه عاری از آفت

اصطلاح "مناطق عاری از آفت" شامل طیفی از تمام انواع منطقه عاری از آفت است. برای سهولت شرایط مناطق عاری از آفت با تقسیم آنها به سه مدل دلخواه از مناطق عاری از آفت مورد بحث قرار می گیرد:

- کل کشور
  - عدم آلودگی بخشی از یک کشور که در آن یک منطقه آلوده محدود موجود است.
  - عدم آلودگی بخشی از یک کشور به طور کلی واقع در یک منطقه آلوده
- در هر یک از این موارد، منطقه عاری از آفت، در صورت لزوم، مرتبط با همه یا بخشی از کشورهای مختلف باشد. شرایط خاص برای سه نوع از مناطق عاری از آفت در زیر مورد بحث هستند.

۲-۱- کل کشور

در این مثال، عاری بودن کل کشور، برای یک آت خاص به یک نهاد سیاسی برای سازمان ملی حفظ نباتات مسئول اعمال می شود. شرایط ممکن است شامل موارد زیر باشد:

۲-۱-۱- سیستم هایی برای ایجاد عاری بودن

هر دو داده از نظارت عمومی و از بررسی های خاص قابل قبول است. آنها متفاوت هستند از این نظر که آنها ممکن است برای انواع مختلف یا درجه امنیت بهداشت گیاهی ارائه شوند.

۲-۱-۲- اقدامات بهداشت گیاهی برای حفظ عاری بودن

اینها ممکن است شامل لیست های بخش ۱-۲-۲ باشند.

۲-۱-۳- کنترل به منظور بررسی عاری بودن، حفظ شود.

اینها ممکن است شامل لیست های بخش ۱-۲-۳ باشند.

۲-۱-۴- مستند سازی و تجدید نظر

آنها ممکن است آندسته از آیتم های لیست شده در بخش ۱-۳ باشند.

۲-۲- عدم آلودگی بخشی از یک کشور که در آن یک منطقه آلوده محدود موجود است.

به عنوان نمونه، توزیع آفات به بخشی از یک کشور که توسط سازمان ملی حفظ نباتات تعیین شده محدود می شود. کنترل های رسمی برای محدود نگاهداشتن جمعیت آفت اعمال می شوند. شرایط ممکن است شامل موارد ذیل باشد.

۲-۲-۱- سیستم هایی برای ایجاد عاری بودن

وضعیت منطقه عاری از آفت به طور معمول بر مبنای تایید بررسی های خاص است. تعیین رسمی نظارت ممکن است برای تشخیص میزان آلودگی مورد استفاده باشد، علاوه بر این، بررسی تشخیص رسمی ممکن است در عدم آلودگی منطقه به منظور عدم وجود آفت مورد نیاز باشد.

نظارت عمومی (بخش ۱-۱-۲ بالا را ببینید). ممکن است در صورت لزوم، برای بخش غیر آلوده یک کشور که در آن منطقه آلوده محدود موجود است اعمال شود.

۲-۲-۲- اقدامات بهداشت گیاهی برای حفظ عاری بودن

اینها ممکن است شامل لیست های بخش ۱-۲-۲ باشد. با این نوع منطقه عاری از آفت، مقررات بهداشت گیاهی ممکن است در جابجایی کالاها خارج از منطقه آلوده به منطقه غیر آلوده برای جلوگیری از انتشار آفت که در بخش ۱-۲-۲ اشاره کرده است نیاز باشد.

۲-۲-۳- کنترل به منظور بررسی عاری بودن، حفظ شود.

اینها ممکن است شامل لیست های بخش ۱-۲-۳ باشد. بررسی مونیتورینگ برای اهمیت بیشتری که در این نوع منطقه عاری از آفت هستند از جمله کل کشور را شامل می شود.

۲-۲-۴- مستند سازی و تجدید نظر

مستندات ممکن است شامل حمایت از توصیف کنترل رسمی مانند نتایج نظارت، مقررات بهداشت گیاهی واطلاعات در مورد سازمان ملی حفظ نباتات که در بخش ۳-۱ اشاره شده است باشد.

۲-۳-۲- عدم آلودگی بخشی از یک کشور به طور کلی واقع در یک منطقه آلوده

این منطقه تحلیل خطر یک منطقه است، داخل یک منطقه آلوده، که عاری از آفت خاص ایجاد می شود(یا نشان داده میشود).حفظ عاری بودن از آفت به طوری که کشور صادر کننده می تواند این وضعیت را به عنوان مبنایی برای گواهی بهداشت گیاهی گیاهان ومحصولات گیاهی استفاده کند.در موارد خاص،منطقه عاری از آفت ممکن است داخل یک منطقه که وضعیت آلودگی آن بر مبنای نظارت خاص نیست ایجاد گردد. منطقه عاری از آفت باید به اندازه کافی در ارتباط با بیولوژی آفت ایزوله شود. شرایط شامل موارد زیر می باشد.

۱-۲-۳- سیستم هایی برای ایجاد عاری بودن

تعیین وتشخیص نظارت برای این نوع از منطقه عاری از آفت مورد نیاز می باشد.

۲-۲-۳- اقدامات بهداشت گیاهی برای حفظ عاری بودن

این ممکن است اندسته از لیست های بخش ۲-۲-۱ با این نوع از منطقه عاری از آت باشد،مقررات بهداشت گیاهی ممکن است همچنین در جابجایی موارد میزبان خارج از منطقه آلوده برای جلوگیری از انتشار آفت در بخش ۲-۲-۱ اشاره شده مورد نیاز باشد.

۳-۲-۳- کنترل به منظور بررسی عاری بودن، حفظ شود.

اینها ممکن است شامل لیست های بخش ۳-۲-۱ باشد.بررسی مونیتورینگ مداوم به احتمال زیاد با این نوع از منطقه عاری از آفت مورد نیاز هستند.

۴-۲-۳- مستند سازی وتجدید نظر

مستندات ممکن است شامل حمایت از توصیف کنترل رسمی مانند نتایج نظارت، مقررات بهداشت گیاهی واطلاعات در مورد سازمان ملی حفظ نباتات که در بخش ۳-۱ اشاره شده است باشد. از آنجا که این نوع از منطقه عاری از آفت احتمالا شامل یک توافق بین شرکای تجاری است،اجرای آن نیازمند بررسی وارزیابی توسط سازمان ملی حفظ نباتات کشور وارد کننده باشد.